

Gau Raksha: In naam van de koe

Afgelopen woensdag werd er in diverse steden in India gedemonstreerd tegen het toenemend geweld tegen moslims en dalits (kastenlozen). Nadat film-maakster Saba Dewan op facebook een oproep had gedaan breidde de actie zich binnen enkele dagen uit onder de hashtag #NotInMyName.

In zeker tien steden, waaronder Delhi, Mumbai, Kolkota, Jaipur, Lucknow etc., kwamen grote groepen mensen bij elkaar met borden als “#NotInMyName”, “Stop Cow terrorism” of “No Place for Islamophobia”. Aanleiding was een aantal incidenten in het laatste weekend van de ramadan. Onder de noemer 'Gau Raksha' (koe bescherming) zijn de laatste jaren groepen actief die los van de regering actie ondernemen tegen handel, slacht en consumptie van rundvlees. In dit artikel zal ik de situatie in India schetsen waarbij de koe inzet is geworden van een rechts-nationalistische haatcampagne.

Vrijdagavond 23 juni, werd de 15-jarige Junaid Khan doodgestoken, toen hij in met zijn broer en enkele vrienden vanuit Delhi met de trein naar huis reisde. Een groep mannen viel de jongens aan, zogezegd vanwege de zitplaats in de trein, maar al snel worden de jongens uitgemaakt voor 'beef-eaters'. Een scheldwoord dat in westerse oren onschuldig klinkt, maar dat in India niet is. Zeker niet sinds de regerende partij BJP, met haar hindoe-nationalistische politiek, het eten van rundvlees inzet heeft gemaakt van een felle cultuurstrijd.

Het voorval staat niet op zichzelf. Op dinsdag (27 juni) was er eveneens een incident in Jharkhand. Honderden mannen vielen een islamitische man aan en staken zijn huis in de brand. Volgens de politie had een dorpeling een koe die al ziek was met een opengesneden keel voor het huis gelegd om de indruk te wekken dat de man de koe had geslacht. In korte tijd groeide de groep aan tot honderden mannen en de politie kon de zaak maar met veel moeite en schoten in de lucht tot kalmte krijgen.

Hier vielen dan geen dodelijke slachtoffers, maar dat is even vaak wel het geval. Alleen deze week al zijn er nog twee gevallen in het nieuws gekomen. In West-Bengalen werden drie mannen gelyncht omdat ze koeien gestolen zouden hebben en in Bajartand (ook in Jarkhand) werd een man op verdenking van het vervoeren van rundvlees door een woedende groep mannen dood geslagen. Meestal zijn de slachtoffers moslims, maar ook Dalits (kastenlozen), die soms ook rundvlees eten, zijn nogal eens het mikpunt van koe-beschermingsgroepen .

De koe is altijd een belangrijk symbool geweest voor hindoes en er zijn al sinds de onafhankelijkheid wetten die de koe moeten beschermen. In artikel 48 van de grondwet staat sinds 1949 dat de overheid verplicht is het slachten van koeien te voorkomen.

Praktisch gezien leidde dit niet tot een volledig verbod. Onder de regering van Jawaharlal Nehru werd, in de opbouw van de Indiase staat, veel meer nadruk gelegd op het seculiere karakter en de rechten van de verschillende religieuze en sociale gemeenschappen. Bovendien biedt ook de grondwet ruimte aan het soepeler omgaan met het rundvlees-verbod in artikel 48. Zo besloot het Hooggerechtshof in Bombay in mei 2016 nog op grond van artikel 21 van de grondwet, het recht op persoonlijke waardigheid voor burgers, dat het bezit en nuttigen van rundvlees niet verboden kon worden. Het verbod op slachten bleef echter wel gehandhaafd in dat arrest.

In 1966 leidde een campagne van hindoe-organisaties al tot veel ophef en rellen. Ondanks de druk besloot premier Indira Gandhi niet over te gaan op een nationaal rundvlees-verbod. Het parlamentsgebouw werd bestormd door demonstranten waarbij de politie met scherp op de demonstranten schoot. Er vielen zeker vijf doden.

De politiek van de Congress-partij om rust tussen de verschillende gemeenschappen te bewaren hield lang stand, zelfs onder de BJP-regeringen sinds de jaren negentig. Het was pas onder de regering Modi dat hier definitief een einde aan kwam.

De BJP (Bharatiya Janata Party), die sinds de jaren negentig met minister-president Vajpayee, landelijk de macht naar zich wist toe te trekken, heeft zijn wortels in de hindoe-nationalistische beweging RSS (Rashtriya Swayamsevak Sangh). Burgerschap is volgens de onderliggende hindutva-ideologie per definitie hindoeïstisch. Hierdoor komt het pluralistische karakter van India steeds meer onder druk te staan en moeten minderheden, met name de moslims en de dalit, het ontgelden.

Eén van de maatregelen die Narendra Modi als premier van India na zijn aantreden in 2014 deed was de wetten voor een rundvlees-ban aanscherpen. Nu is rundvlees niet in heel India verboden. Er zijn deelstaten waar het geheel verboden is, andere deelstaten staan wel waterbuffel-vlees toegestaan wordt en enkele deelstaten, zoals Bengalen en een aantal Zuid-Indiase staten waaronder Kerala, staan het helemaal toe. Kerala staat zelfs bekend om haar rundvleesgerechten. Het zijn vooral de deelstaten waar de BJP regeert, zoals Gujarat en Uttar Pradesh, waar steeds verder gaande maatregelen worden genomen. Dit zijn ook de deelstaten waar de meeste Gau Raksha-groepen actief zijn.

Modi is niet brandschoon, want hoewel er nooit keihard bewijs is geleverd, is zijn regering in Gujarat altijd in verband gebracht met de pogrom van 2002 tegen de moslims in die deelstaat. De media namen meteen waar dat de aanvallen op moslims mede ondersteund werden vanuit de lokale politiebureaus. In een undercover-operatie wist journaliste Rana Ayyub betrokken agenten en politici aan het praten te krijgen en uit dit onderzoek ontstaat het beeld dat tot op het hoogste niveau in de BJP actieve betrokkenheid was.

Het is dan ook zuur voor de slachtoffers te zien dat Modi zijn populariteit in de nadagen van de pogrom zag groeien en mede hierdoor uiteindelijk nationaal premier kon worden.

Vooraf de laatste jaren schieten de Gau Raksha-groepen als paddestoelen uit de grond. De groepen proberen zoveel mogelijk schendingen van de rundvlees-ban op te sporen. Soms halen ze de politie erbij om dan samen met hen verhaal te halen. Maar het gebeurt ook vaak dat ze helemaal op eigen houtje opereren. Veel groepen hebben een facebookpagina waarop ze foto's delen van misstanden met koeien, nachtelijke bevrijdingsacties, maar ook groepsfoto's (met jeeps en soms wapens) waar het machoïsme van af spat. Af en toe worden aanvallen van koe-bevrijdingsgroepen verheerlijkt. Zoals deze foto van een vermoorde man met de tekst: "de koe moet gewroken worden".

Er zijn ook groepen die uitgegroeid zijn tot serieuze organisaties die meerdere deelstaten omspannen. Pawan Pandit is de leider van zo'n groep, de Bhartiya Gau Raksha Dal. Hij stelt zijn organisatie voor als een vreedzame beweging en komt regelmatig in de landelijke media om de Gau Raksha-beweging te verdedigen. "We are not anti-Muslim or anti-Dalit. We are a fraternity which wants to save the cow, because she is our mother... because that is what my religion, my parents, my holy book, taught me." Zegt hij in een interview voor de nieuwssite Livemint. Ook stelt hij dat zijn groepen alleen met hulp van de politie opereren.

Toch blijkt tijdens het interview dat Pandit toch een stuk radicaler is dan hij zich aanvankelijk voordeet. "Our country is divided into two Bharats (gemeenschappen): one where the likes of me stand, the so-called kattar Hindutva (radicale hindoe-nationalisten) people and, on the other hand, the people who don't share our ideology." Hij maakt er geen geheim van dat hij met name de moslims op het oog heeft. "When we expressed our views, our opposition to beef, who was the one who talked about their rights to eat (it)? It was only the Muslims. Beef was introduced in our cuisine by no one but Muslims."

Na de dood van Junaid Khan kwam Nadendra Modi pas na dagenlange stilte met een halfbakken statement. Hij deed zijn uitspraken de dag na de protestbijeenkomsten, op het moment dat hij de ashram van Gandhi bezocht, die dit jaar 150 jaar bestaat. "There is no place for violence in India. Let us create an India that would make Gandhi-jī proud."

Hij zegt nergens iets over politieke maatregelen die hij zou kunnen treffen. Toen een lynchpartij in september 2015, voor het eerst tot landelijk grote ophef leidde, hield Modi zijn zwijgen ook wekenlang vol. Hij reageerde pas nadat er een nieuwe mob-lynching had plaatsgevonden waarbij Dalits het mikpunt waren. Sindsdien constateren critici in bittere reacties dat Modi stil blijft zolang moslims het slachtoffer zijn en pas reageert als er hindoe-slachtoffers vallen. Politieke maatregelen bleven echter uit en bijna twee jaar verder groeit de lijst met soortgelijke gevallen en lijkt het fenomeen alleen maar te zijn toegenomen.

Uit een pas gepubliceerd rapport blijkt dat het aantal lynchpartijen vooral sinds het aantreden van Modi zijn toegenomen. Men onderzocht hiervoor de Engelstalige media sinds 2010, en van de 63 gevallen die in die periode plaatsvonden, waren er 61 tijdens de regeerperiode van Modi. Daarvan zijn maar liefst 20 incidenten in de eerste zes maanden van 2017. Tenminste 52% van de gevallen is ontstaan op grond van geruchten of valse beschuldigingen. Daarbij zijn de cijfers ook niet compleet, aangezien de kranten in het Hindi of andere regionale talen niet zijn meegenomen in het onderzoek en veel lokale kranten juist in die talen verschijnen.

Dat de regering aanmaant tot strenger handhaven van de koe-ban geeft een groeiende steun in de rug aan allerlei extremistische hindoe-groeperingen. Dat de BJP vooral inzet op de bescherming van de koe ligt voor de hand omdat de koe als heilig dier, een krachtig symbool is voor een meer hindoeïstisch India. In een tijdperk, dat mondiaal gekenmerkt wordt door een wisselwerking tussen islamitisch terrorisme en een steeds heftiger islamofobie, grijpt men overal terug op oude beelden en oude tradities. Waar in Europa wordt geschermt met beelden die refereren aan de kruistochten, is in India de heilige koe weer symbool van een waterscheiding tussen de echte Indiërs, dat wil zeggen, de hindoes, en de andere gemeenschappen.

De vergelijking met Vlaanderen, waar deze week ook het verbod op onverdoofd slachten werd bekrachtigd, is pijnlijk. Ook hier wordt niet ingezet op de rechten van alle dieren, maar wordt alleen een specifiek gebruik van moslims aangevallen, om een onderscheid tussen goede en minder goede burgers in de verf te zetten.